

29/11/38

П. І. ЛАЗАРОВИЧ

**НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ
ЗАВДАННЯ УКРАЇНЦІВ
В КАНАДІ**

ПРОМОВА НА ВСЕНАРОДНІМ ЗІЗДІ
В САСКАТУНІ, ДНЯ 15 ЛИПНЯ, 1937.

ВИДАННЯ
СОЮЗА УКРАЇНЦІВ САМОСТІЙНИКІВ,
ЕДМОНТОН, КАНАДА,
1937.

Printed by
Ukrainian Publishing Company of Canada, Limited

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ ЗАВДАННЯ УКРАЇНЦІВ В КАНАДІ.

На минулорічному нашому Зїзді мені було припоручено говорити на тему: „Союз Українців Самостійників, його ідеологія і становище до інших українських угруповань в Канаді і Європі”.

Обговорюючи питання про основні засади і завдання Союзу Українців Самостійників, я, в части, сказав так:

„Союз Українців Самостійників не є політичною, але широко-громадською національно-культурною організацією, що в крузі своїх інтересів обіймає всі ділянки нашого громадського національно-культурного життя в Канаді, як горожан цього краю і як українців.”

Однак я пояснював, що помимо того, що ми не є політичною партією в тому змислі, щоби пропагувати якусь специфічну форму майбутнього державного правління України, або боронити чи ідентифікувати себе з одною чи другою українською політичною групою в Європі, то це не значить, що ми ставимося пасивно, чи байдужно, до українського визвольного руху на рідних землях. Навпаки, ми, як я дальше підчеркнув, уважаємо, що українському народові належить повна політична і культурна воля і суверенність на всіх його історичних землях; ми визнаємо, що українська нація за цей ідеал тепер бореться і ми уважаємо своїм святим національним обовязком допомагати йому в цій боротьбі всіми нашими моральними і матеріяльними засобами, через піддержку всіх тих чинників, що на наш погляд мають загально національне значіння і є доцільними засобами до здійснення того ідеалу.

Дальше я сказав: „Щодо нашого становища до інших національних груп в Канаді в справах національної культурної праці, — якщо вони в таку працю вірять і її ведуть, — то до всіх і кожної з них ми простягаємо братню руку і кличемо до співпраці та до дійсного, реального обєднання. Виходячи із заложення, що найсильнішим і найдоцільнішим чинником у визвольних змаганнях кожного народу є консолідація його національно-культурних сил, ми, Союз Українців Самостійників, з великим затривоженням дивимося на жалюгідне розпорошення тих сил серед нашого народу не

лише в Європі, але й тут в Канаді. Тому ми з нагоди цього ювілейного зїзду кличемо всі наші національні групи до співпраці з нами на ґрунті наших загально національно-культурних справ і інтересів”.

Оці засади і це гасло кинено було на Загально Народному Зїзді минушого року. Це гасло я хочу й нині пригадати і ствердити, що воно і нині і на дальше остається живим, щирим гаслом нашої організації.

Отже я думаю, що становище, яке ми заняли, та кличі, які ми кинули, чи проголосили, є гідні, взнеслі, загально-українські і як такі, заслуговують на увагу і піддержку кожного свідомого, щирого патріота українця. Ми не станули на ґрунті вузко-партійному. Ми станули на одиноко реальному, одиноко-розумному ґрунті в Канаді — на ґрунті загально українським. З цього власне становища я хочу застановитися над питанням наших національно-культурних завдань в Канаді.

Наші національно-культурні завдання в Канаді узалежуються, або радше сказавши, диктуються двома головними чинниками, або міркуваннями, а саме: 1. Станом української визвольної справи в Європі у світлі назриваючих міжнародних подій, і 2. Нашим поглядом на те, яку ролю ми можемо і бажаємо відіграти тут в Канаді, як національно-культурна група, в інтересі, як нашої будучности тут, так і в інтересі українського визвольного руху на рідних землях.

Застановляючися над першим чинником, можна без вагання сказати, що і зміст і темпо і напрям нашої національно-культурної праці в Канаді буде, у великій мірі, залежати від того, наскільки українська справа в Європі буде питанням актуальним, важним і впливовим на хід міжнародних подій. Якщо тим, кому о це ходить, вдалося б українську справу зняти з порядку денного, відложити її на неозначений час в будучности, „приспати її”, як говорив Шевченко, то це безперечно відбилося б дуже негативно на змісті, темпі і напрямі нашого національно-культурного життя в Канаді та диктувало б нам цілком інший світогляд в національно-культурних справах.

Щодо української справи в Європі під теперішню пору то, чи на зле, чи на добре, вона стала питанням першорядної ваги і значіння в європейській політиці. Ще не минуло два роки від часу, як оден англійський журналіст і політик, п. Ленселот Ловтон, в промові в Лондоні сказав так:

„The chief problem in Europe to-day is the Ukrainian problem (See „The Ukrainian problem and its importance to Great Britain, London, 1936”). Хід міжнародних подій від того часу до нині вповні виправдав цей погляд. Минувшого року провідник німецького народу в публичній промові цілій нації вказав рукою на Україну, як на край великих природних багатств та великих можливостей для того, хто її посідає. В цьому була якась ціль! Кілька тижнів тому принесла преса відомости про розстріл високих державних достойників в Радянському Союзі, а сам комісар війни, в публичній заяві, старався виправдати такий жахливий акт тим, що, мовляб, всі засуджені конспірували, щоби відірвати Україну від Радянського Союзу і віддати її якійсь неназваній чужій державі в заміну за піддержку в плянах зробити переворот в Союзі і завести знова капіталістичний устрій. При цьому пригадувано промову, про котру вже була мова.

Оден дуже здібний обсерватор в Лондоні пише нам про ці події в Радянському Союзі і про стан української справи так:

„Українські справи стають незвичайно важними проблемами. Про Україну пишуть всі англійські часописи під цю пору. „В совітах кипить: до Лондону доходять глухі вістки про повстання трох українських полків, про спроби створення „самостійної” держави. Другі вістки говорять про німецьку інтервенцію і проче. Які сплетні це не були б, вони все таки ставлять українську справу на перші сторінки англійської преси. Не можна поминати подій в Совітах як щось, що перейде та знов поверне диктатура комуністичної партії. Там відбувається страшний фермент і готово нагло прийти до змін, про які ніхто в Європі навіть не мріє”.

Отже щодо першого питання, то ми констатуємо велику важливість і актуальність української справи, або радше українського визвольного руху в Європі. У виду цього я вважаю, що першим і найважнішим національним завданням всіх свідомих, щирих та високопатріотичних українців в Канаді є зайняти передовсім певне принципіальне становище у відношенню до української справи в Європі, як такої. І це становище, я суггестую, можна висловити в тезах або засадах, які я сформулував би ось так:

1. Тому, що ані Соборної ані Самостійної Української Держави під теперішню пору нема в змислі міжнародного права, кожний національно свідомий українець визнає, що

ціла українська нація під теперішню пору знаходиться в стані активної боротьби за свій найвищий ідеал і природне право — за власну, вільну і суверенну державу — і **прирікає**, що буде все і всюди, матеріально і морально допомагати їй в цій боротьбі до найвищої міри своїх сил і засобів.

2. Зваживши, що так зване українське питання стало чинником першорядного політичного значіння в Європі, і що позитивне вирішення його стає з кожним днем питанням необхідної політичної конечности в інтересі світового спокою і європейської цивілізації, кожний національно свідомий українець **визнає**, що найвищим завданням цілої української нації під теперішню хвилю, як на рідних землях, так і всюди на еміграції, є консолідація його духових і матеріяльних сил і засобів для того, щоби мати рішучий вплив на зміст і скорість такого рішення.

3. Визнаючи вартість і потребу конструктивного, щирого і розумного критицизму в національних питаннях, кожний національно свідомий українець визнає право на різницю в поглядах по питанню **метод і тактики** визвольного руху української нації і державного будівництва, а питання державного, політичного устрою чи форми правління майбутньої української держави вважає питанням неактуальним і, як таке, воно не повинно і не сміє бути чинником розподілу і незгоди в загальній національно-культурній праці в Канаді.

4. Застерігаючи собі право визнавати, боронити і культурними засобами пропагувати ту чи іншу тактику, чи методу визвольної боротьби і державного будівництва України, критикувати і доводити неправильність інших метод і тактик, **кожний** національно свідомий українець **прирікає**, що буде користуватися тим правом тільки в межах і зміслі, які не виключали б і не ставили б в сумнів національну честь, гідність і патріотизм всіх тих українців, що таку методу, чи тактику не визнають, заперечують, або поборюють.

5. Кожний національно свідомий українець **прирікає**, що буде кооперувати і ділати спільно все і всюди до найвищої міри і можливости з другими національно переконаними українцями, чи українськими національними **групами, в справах** чи підприємствах, які мають наглядно загальне українське національно-культурне значіння і вагу.

Оце, я сказав би, є ті головніші, засадничі національно-

культурні завдання, які безпосередно відносяться до українського визвольного руху в Європі. Це повинно бути наше психічне наставлення до нашої справи. Такий світогляд, таке відношення до справи, витворювати, вдержувати і поширювати серед нашого українського громадянства в Канаді є нашим найвищим національно-культурним завданням. Проте, освідомляючи собі оці наші завдання і формулюючи пляни для їх виконання у формі конкретної громадської національно-культурної праці в Канаді, ми мусимо пам'ятати, що розмір, сила і значіння тої праці буде у великій мірі залежати від того, яке культурне, соціяльне, економічне і політичне становище займемо ми в колі наших спів-горожан в цій, нашій, ново-прибраній батьківщині — Канаді.

Історія нашого національно-культурного руху в Канаді є сильним і болючим підтвердженням цього погляду. Пригадаймо собі деякі важніші факти.

Яку поміч, наприклад, в національно-культурному змислі могли ми, канадійські українці, дати українській справі в роках 1917-18-19? Майже жадної. Тоді ще ми самі були в стані не лише національного, але й загально культурного дитинства. Чи була в нас тоді всіх-обіймаюча національна свідомість? Ні. Навіть так недавно, як в 1921 році, урядова статистика каже, що було нас лише 63,000 в Канаді. А десять літ перед тим національна свідомість українців в Канаді була така мала, що канадійська статистика не уважала за відповідне зібрати нас під окрему рубрику, але під загальну — „інші народності”. Ми тоді ще офіційально навіть не існували.

Чи були в нас в Канаді які визначні культурні сили в загально-канадійському житті? Ні. Чи знали наші співгорожани, англо-саксонці і другі, про наші національно-культурні цінности, як наприклад мову, народню пісню, народне мистецтво (вишивки, танки, тощо). Ні. Проф. Кошиць зо своїм незрівнаним хором познакомив Канаду з нашим співом аж 1923 року. В. Авраменко зі школою народніх танків аж 1927, а вистави нашого народнього мистецтва були започатковані аж по заснуванню Союзу Українок Канади, в 1926 році. Що більше, про ці цінности не знали не лише наші співгорожани, але й ми самі про них мало що знали, беручи нас як національну групу в Канаді.

Дальше, чи в той час було багато в нас людей, що могли авторітетно пояснити нашим співгорожанам, в їхній мові,

змісл українського визвольного руху в Європі? Дуже мало. Чи писалися тоді статті про українську справу в поважчих англійських журналах та в пресі? Ні. Отже у виду такого національно-культурного убожества, яку поміч могли ми кому дати? Нам самим заглядала у вічі національна смерть!

Але „не вмiрає душа наша”. Знайшовся малий гурток людей, що зрозуміли стан справи і небезпеку, що скривалася в ній і найшли правильний вихід. Люди, що гуртувалися при першому українському часописі — „Український Голос” — випровадили наше життя на певний шлях національно-культурного розвою в Канаді, — гідної, світлої і корисної праці і для себе самих тут в Канаді і для української справи за морем.

Перш всего ми зрозуміли, що мусимо національно воскреснути — віджити; що національна свідомість мусить захопити всю нашу етнографічну масу в Канаді. Для того власне повстали наші виховавчі Інститути, як Інститут П. Могили в Саскатуні, Інститут М. Грушевського в Едмонтоні і другі; народні доми, читальні, освітні гуртки і т. і. Далше, ми запримітили, що ми під релігійним і загально культурним оглядом підпадаємо під впливи чужі, шкідливі. Церкви, в багатьох случаях, будували для нас чужі, наприм. французи. Давалося все це нам в роді милостині. Ми зрозуміли, що бути в культурному зміслі жебраками, понижує нашу гідність і ми проголосили засаду — Самопошана, Самодіяльність і Самостійність в житті особистому, громадському і національному. Вслід за цим відроджується наша національна Українська Православна Церква в Канаді. Далі повстають різні освітні і гуманітарні установи на власних засобах без підмоги чужої. Почалася широка національно-культурна праця по всіх закутках Канади, головно західної. Десятки, а далі сотки наших учителів, вихованих в наших Інститутах, почали пильно і щиро вчити наших дітей української мови, пісні, тощо, в публичних школах після урядових годин науки. А загальні народні зїзди, скликувані кожного року Інститутом ім. П. Могили в Саскатуні, рік-річно стверджували великий зріст національної свідомости і поступу на культурному полі, та розробляли ширші пляни на майбутне.

І ця праця була така велика, жива і успішна, що викликала поважну тривогу і реакцію зо сторони наших співгоро-

жан англо-саксонців. До того дійшло, що в році 1927 в Саскачевані назначено комісію, яка мала прослідити український національно-культурний рух і устійнити, наскільки він є шкідливим, або корисним, для загально канадійських інтересів, особливо з точки погляду т. зв. процесу асиміляції. Вістря інвестигації було звернене головно проти наших учителів. Інвестигацію перевів молодий англійський вчений п. Чарлс Лайтбоді, абсольтвент саскачеванського університету. Ми обстоювали погляд, що українці в Канаді не будуть добрими, корисними і лояльними горожанами цього краю, поки не піднесуться, в першій мірі, в загально-культурному зміслі. А що ми покищо не в стані, або не приготовані приймати культуру англійську, то ми мусимо звернутися до своєї власної національної культурної скарбниці і через нашу мову, літературу, пісню, церкву і народне мистецтво у всіх формах черпати засоби для нашого культурного розвою і піднесення. Ми вказували яскравими примірами, що хто став кращим, себто свідомішим, культурнішим українцем, то рівночасно став кращим, ціннішим канадійцем. Клясичним приміром в негативному зміслі був наш збольшевизований елемент. Згадана інвестигація вповні піддержала наше становище. Часопис „Йорктон Ентерпрайз”, коментуючи про вислід інвестигації, писав так:

“That our fellow citizens of Ukrainian birth or parentage are developing into good Canadian citizens is no longer a matter for argument, and no stigma should attach to them because they may desire to retain or acquire a knowledge of their own language. The advantage of their doing so from a cultural and educational standpoint is very clearly set forth by Mr. Lightbody.”

Так український національно-культурний рух в Канаді відніс першу важну перемогу. Його виправдано не лише із загально культурних міркувань, але також з точки погляду канадійських інтересів. Для нас українців він вповні оправдувався з точки погляду загально українських інтересів і тут в Канаді і в Європі. Широкі маси нашого громадянства під впливом цього руху захоплювалися процесом української визвольної справи на рідних землях. Жертвенність нашого народу на загально національні справи зростала стократно. Йшов бистрий і широкий рух за збереженням і розвитком наших національно-культурних цінностей в цілях збагачення власного духового життя і змісту канадійського національного життя і культури взагалі. Йшла жива інформацій-

на праця про українську справу в Європі серед наших співгорожан Канади. Про ню заговорили не лише ми, але й вони, в парламентах, в університетах, на публичних платформах, в поважних журналах і в пресі.

І так в процесі і в результатах тої праці помалу формувався і кристалізувався наш канадійсько-український світогляд, наш власний „пойнт оф вю”. Зо становища канадійських горожан ми стали на тім, що пошана і лояльність до Канади не виключає любови до своєї національної Батьківщини. Ми вказували на наших співгорожан скотландців на доказ цього. Дальше ми твердили, що канадійські українці мають не лиш право, але обовязок інтересуватися українським визвольним рухом в Європі та підпомагати його не лише з мотивів національних, але в першу чергу, гуманітарних, людських — з мотивів справедливости.

Але не можна сказати, що англійська публична опінія скоро зрозуміла і погодилася з нашим становищем. Менше поінформовані одиниці і фанатики закидали нам і дальше, що наш національно-культурний рух є серіозною загрозою для національної єдности і будучности Канади. Робили нам глупі закиди, що будуюмо Україну в Канаді і т. п. Час від часу появлялися навіть високі церковні достойники, які били в дзвін на тривогу, що, мовляв, „форинери”, а особливо українці, це загроза для Канади і т. п. і в інші способи ображували наші національні почування. Яскравим приміром такого канадійського „героя” може послужити відомий єпископ **Лойд** з Принс Алберт, в Саскачевані, який з такою сліпою ненавистю кидався публично на всіх „форинерів”, що навіть самі англійські відповідальні чинники зареагували на те і, з честю для себе, стали проти того рода „патріотизму” і в обороні тих „форинерів”. В тодішній час бувший посол Мих. Лучкович виголосив знамениту промову в отавському парламенті, в котрій розбив на пух і прах позицію єпископа Лойда та йому подібних, під грімкі оплески цілого парламенту.

І так крок за кроком не скоро, але певно, наша національно-культурна праця в Канаді здобувала зрозуміння, симпатії, а остаточно і отверте признание серед кращих кругів наших співгорожан. При цьому не можу я не згадати, що недавно уступивший президент саскачеванського університету, Д-р В. Моррей, був одним з перших, що з глибокими симпатіями ставилися до цього руху. Він своїм бистрим,

скотландським розумом скоро зрозумів і змісл і напрям цього руху. І не раз його теплі слова, сказані з того високого становища, яким він все тішився в Канаді, оправдували наш рух і тим помагали йому. За це належиться йому від всіх нас щира подяка.

Були і другі визначні мужі, що мали подібні погляди. Напримір д-р Д. В. Свансон, Дж. Г. Гардінер, бувший премієр Саскачевану, а остаточно відомий проф. Дж. В. Симпсон, котрий заінтересувався українською справою до тої міри, що вже від кількох літ студіює українську мову та історію і приготовляється написати Історію України в англійській мові. З його ініціативи започатковано цього року на саскатунському університеті курс історії словянських народів, в якому, ми віримо, і українська історія знайде, може перший раз в модерній добі, правдиве висвітлення.

На манітобському університеті є проф. Кирконел, знаменитий славіст і знавець, між іншим і української мови і літератури, котрий цитує Шевченка з памяти багато краще, як багато освічених українців. І на албертійському університеті ми маємо своїх щирих приятелів.

Але найбільш блискучу перемогу відніс наш національно-культурний рух в Канаді минушого року (1936). Епізод, про який хочу згадати, має для нас велике історичне, а навіть символічне значіння.

В літку минушого року відбував свою першу подорож по Канаді новий генерал-губернатор, лорд Твідсмюр, визначний англійський письменник і державний муж. Сам він з роду скотляндець, як і споре число його попередників на тому становищі. Підчас його подорожі українці в Манітобі впали на щасливу гадку справити для нього типічно українську публичну гостину-приняття. Лорд Твідсмюр радо прийняв запрошення і ця гостина відбулася в околиці Фрейзервуд. Вітали його українці, горожани цього краю. Устами своїх послів та українським звичаєм — хлібом-сіллю, тощо. Відчитано привітальну промову на українській мові, яку зараз же переведено на англійську мову. Лорд Твідсмюр відповідав. Поза звичайні чемности, що говорить при таких okazіях, лорд Твідсмюр відповів глибоко обдуманною промовою, в якій торкнувся найважливішого для нас питання — значіння нашого національно-культурного руху і праці в Канаді. І оцінюючи цей рух з точки погляду канадійських і загально британських інтересів, лорд Твідсмюр не лише

безумовно оправдав цей рух, але й в оцінці його пішов далше, як багато з наших навіть передових українців мали, до того часу, відвагу пійти. Він сказав, що такий рух не лише що не є шкідливим, але є корисним і конечним для культурного розвою і добробуту Канади. Коли ми обстоювали погляд, що з доброго українця звичайно буває добрий канадієць, то лорд Твідсмюр пішов крок далше. Він дослівно сказав так: "You will all be **better** Canadians for being good Ukrainians". І закінчив промову українською мовою словами: „Желаю вам всім щастя і здоровля”.

В цих словах, в одному реченню, лорд Твідсмюр зясував всю суть і змісл нашого національно-культурного руху в Канаді: „Ви будете кращими канадійцями, наколи будете добрими українцями”. Ці слова ми можемо безпечно прийняти, як гасло, як мотто нашого руху в Канаді. А далше, тими словами лорд Твідсмюр дав нашому рухові, так мовити, право прилюдности, право повного горожанства. Це, на мою гадку, є найсвітліша перемога нашого руху над всіми тими фанатіками і тупоумними „патріотами”, котрі добачували в ньому тільки чорну загрозу для канадійських інтересів і тому поборювали його на кожному кроці із завзяттям гідним кращої справи.

Що більше, слова лорда Твідсмюра зустрілися з повним признанням зі сторони ширшої англійської опінії. По зимовому зїзді наших організацій, що відбувся у Вінніпегу, з початком цього року, на якому ціли наших організацій були докладно висвітлені для англійської преси в тому зміслі, що висловив лорд Твідсмюр і на слова якого ми покликалися, вінніпегський щоденник „Вінніпег Трибюн” з дня 6-го січня 1937 помістив довшу редакційну статтю під заголовком "A false impression", в котрій сконстатовано, що велика частина англійського громадянства в Канаді мала до тепер фальшиве поняття про зміст і ціли українського національно - культурного руху в Канаді. А далше сказано там, що Українці зробили добру прислугу і собі і англійському громадянству, висвітлюючи остаточно правдиві задання цього руху. Дослівно говориться там:

“Lord Tweedsmuir’s recent word to them that to become a good Canadian it was necessary first to become a good Ukrainian has been taken to heart.

„Ukrainian history, literature and traditions generally, are dear to the members of the League, and they intend to keep

green the memory of their homeland. They recognized, however, that they are in Canada for good, and that they must make their due contribution to the upbuilding of the Canadian nation. They desire that that contribution shall be the very best they are able to give.

“In these wholesome and laudable endeavours the Ukrainian Self-Reliance League can certainly count upon the cordial sympathy and the most willing co-operation of all forward looking Canadians.”

Ось такі головні стадії переживав наш національно-культурний рух в Канаді аж до його повного і остаточного визнання устами генерал-губернатора, а тим самим і цілої канадійської держави.

Які ж завдання ставлять нам вище згадані слова лорда Твідсмюра? Дуже ясні. Коли змінимо лише порядок його слів, то вийде ось що: “Being good Ukrainians you will all be better Canadians”. Отже ясно, що нашим завданням є бути добрими українцями в першу чергу, а вже наслідком того ми будемо кращими канадійськими горожанами. Звертаю я головню увагу нашої організації СУМК на ці слова, бо вважаю, що вони гідні того, щоби взяти їх за гасло, за мотто.

А що ж це значить бути добрим українцем з нашого становища, як горожан цього краю? На мій скромний погляд це значить ось що:

1) Зберігати, плекати і поширювати всі національно-культурні цінності нашого народу в приватнім і громадським життю, а саме українську мову, літературу, народню пісню, драматичну штуку, народне мистецтво у всіх формах (вишивки, танки, писанки, страви, тощо), кращі релігійні та соціяльні звичаї, як гостинність і т. ін.

Щодо самої мови то не досить навчитися сяк-так говорити нею в буденному життю. Треба студіювати і засвоїти собі гарну, чисту літературну мову. Про це мусять подбати наші Інститути, Рідні Школи, народні доми, а в першу чергу таки українські матері дома. Дальше, ми змагаємо до того, щоби наша мова була визнана побіч інших культурних мов в канадійських школах, а головню у середних школах та університетах. Ми віримо, що недалеко вже той час, коли українська мова буде тішитися тими самими правами, що і інші культурні мови в наукових колах канадійського життя. Але ми не можемо збувати цього питання лише побо-

жними надіями, що може хтось, десь, колись догадається, чи змилюється над нами і скаже: „Хай буде катедра української мови на такому-то університеті в Канаді“. Ні. Нашим завданням є ясно і отверто сказати всім, кому про це потрібно знати, що ми домагаємося, щоби були катедри українознавства в канадійських університетах. І як наше свідоме громадянство в Канаді відповідно поставиться до цієї справи, то нема найменшого сумніву, що це діло буде доконаним в короткому часі. На цьому зїзді ми висловимо свій погляд на цю справу у відповідній формі.

Без знання української історії і культури не можемо ми мати жадного українського світогляду — української душі. Отже за вивченням мови мусить слідувати основне вивчення української історії й культури. В 1934 році ми були започаткували курси українознавства дорогою позаочного навчання. Всі матеріяли приготовляла Українська Господарська Академія в Подебрадах в Чехословаччині. На ті курси було записалося поперх 150 студентів в Канаді і вони принесли велику користь тим, що їх читали. Цього року ми в тому напрямі зробили важний крок вперед. Нам пощастило дістати до Канади нашого найбільшого історика і вченого в Європі, проф. Дмитра Дорошенка, котрий вже приїхав до нас, щоби дати 5-тижневий курс української історії і культури в місті Едмонтоні. Ми уважаємо, що це започатковує нову добу в історії нашого національно-культурного руху в Канаді.

Дальше ми мусимо ці культурні цінности не лише в себе розвивати, але мусимо зазнакомлювати наших співгромадян з ними, щоби вони ставали частиною все-канадійської культури. Цим піднесемо і своє значіння і впливи в цьому краю і збогатимо канадійське культурне життя нашими національними цінностями. В цьому напрямі може виконати і виконує дуже важну працю Союз Українок Канади.

2. Друге наше специфічне завдання є всіма культурними способами ширити та пропагувати в англійському світі слушність і доцільність українського визвольного руху в Європі, підчеркуючи при тому нашу повну солідарність з цим рухом не лише з національних мотивів, але і з загальнолюдських — гуманітарних.

Для успішного виконання цього завдання нам потрібно перше всего відповідної літератури в англійській мові. Першою і основною потребою в цьому ділі є авторитетна Історія

України, написана або українцем, або під його керуванням. Відомо, що до тепер англійський світ інформувався про нашу минувшину з праць москалів та поляків. Які це інформації були — ми знаємо. Отже найвищий час, щоби такі інформації подавалися українськими істориками. Історія України в англійській мові є потребою дня.

Тут хочу подати до загального відома, що Союз Українців Самостійників вже робить конкретні заходи, щоби при ласкавій допомозі нашого талановитого історика і дорогого гостя, проф. Дорошенка, та співучасті компетентних англійських сил приступити негайно до виконання цього великого діла. Не від річи буде зложити прилюдно признання і подяку проф. Дорошенкові за те, що він в цьому напрямі, при технічній допомозі пані Чикаленко-Келлер вже виконав дуже замітну працю. Минувшого року з нагоди 75-літньої річниці смерті найбільшого поета України, Шевченка, проф. Дорошенко написав дуже цінну розвідку, в якій висвітлив значіння Шевченка в історії України. Що більше, в цій маленькій, на вигляд, книжочці, проф. Дорошенко в геніяльний спосіб зумів подати історію України в мініятурі, не обтяжуючи головної теми цієї цінної та інтересної праці. Книжочку перевела на англійську мову пані Чикаленко-Келлер, а передмову до неї написав професор саскачеванського університету Дж. В. Симпсон. Ця книжочка являється дуже цінним надбанням для української справи в англійській мові.

Другою важною і актуальною потребою є написання і видання українсько-англійського **словаря**. Без такого підручника не можливо поширити знання української літературної мови молодому українському інтелігентові в Канаді, що знає лише англійську літературну мову, а в рідній мові має лише елементарне знання з причин від нього незалежних. А таких в нас вже є поважне число. Два роки тому, повстав ширший комітет з проф. Симпсоном на чолі, що мав на меті поробити прелімінарні заходи в цій справі. Однак до нині не багато зроблено з причин незалежних від членів Комітету.

Остаточного потрібно нам хоч одного поважного журналу в Канаді в англійській мові, котрий би вірно і об'єктивно інформував англійський світ про українську справу.

Очевидно, що для виконання всіх намічених праць треба, в першу чергу, поважних фінансових засобів. Такі засоби можна зібрати лише шляхом консолідації всіх наших куль-

турних сил і засобів в Канаді. Всі наші національні групи в Канаді мусять до цього діла спільно взятися, бо це загально національна konieczність.

3. Третім специфічним завданням українців в Канаді є нести постійну матеріальну і моральну допомогу українській визвольній справі в Європі. Така допомога може і повинна подаватися дорогою безпосередньої матеріальної піддержки всім тим українським установам і чинникам, що не носять вузько-партійного характеру, але мають, на наш погляд, загально національне значіння. Міркую, що ніхто не заперечить, що до таких установ треба зачислити хочби такі: Товариство Рідна школа, Товариство Просвіти у Львові, Товариство Українських Інвалідів, Наукове Товариство Шевченка, Музей Визвольної Боротьби в Празі, Технічно-Господарський Інститут в Подєбрадах і інші. Всі вичислені установи заслуговують на безумовну піддержку всего нашого громадянства.

4. Остаточо я міркую, що я не сповнив би свого національного обовязку, коли б на цьому місці не пригадав, що не менше важним нашим завданням в Канаді, в інтересах української визвольної справи в Європі, є постійно, рішучо і безпощадно поборювати комуністичний або т. з. большевицький рух в Канаді та всякого рода інтернаціоналізм взагалі. Дарма, що большевицький рух в Канаді доживає останніх днів свого соромного існування. Ми не повинні спочити в своїй боротьбі з ним доти, поки він дає хоч найменші признаки свого животіння. Гідність наша, як горожан цього краю і наші національні інтереси наказують нам вести цю боротьбу аж до цілковитого розгрому цього руху — щоби раз на все стерти зо свого національного імени пляму московського сервілізму. І для цієї ціли мусить бути в нас повна консолідація наших національно-культурних сил і засобів. Треба сконстатувати, що на цій ділянці ми, Союз Українців Самостійників, за минувший рік зробили значний поступ. З нашої ініціативи відбулися в Едмонтоні, в Торонті і в інших осередках спільні віча-маніфестації, на яких всі наші національні групи, устами своїх представників демаскували роботу комунізму тут в Канаді і на наших землях в Європі. Головно розкривалося дійсну суть т. з. „народнього фронту”. Окрім цього, відомо всім, що наші народні Зїзди, як в Едмонтоні, так і в Вінніпегу, дали ясну оцінку „народнього фронту”. Наслідком того спроба створити який

будь „народній фронт” в Канаді між українцями увінчалася повним фіаском.

Ось так в загальному. ми, Союз Українців Самостійників, розуміємо наші національно-культурні завдання в Канаді і ставимо їх перед наше національно свідоме громадянство, як велику, світлу, внеслу і патріотичну мету. Ми не вибираємо широкого, голосливого шляху дрібного політикування чи діточої фантастики. Ми радше вибираємо вузький, трудний, але за те певний шлях, тихої, систематичної національно-культурної праці. Ми віримо, що світогляд, з якого ці наші завдання випливають, є реальний і практичний, та проте він є внеслий і гідний попертя і посвяти зі сторони кожного щирого українця в Канаді. Ми віримо, що він повинен особливо апелювати до нашого молодого покоління, що родилося і виховалося тут в Канаді на англійській культурі і на тому знаменитому англійському „камон сенс”. Тому я зокрема звертаюся до нашої надійної молодечої організації Союзу Української Молоді в Канаді з проською, щоби її члени засвоювали собі такий світогляд і поспідовно працювали на славу і користь Канади і української справи. До всіх старших українців в Канаді ми, Союз Українців Самостійників, простягаємо братню руку і кличемо до консолідації наших сил і до співпраці в дусі тих засад і завдань, про які я говорив. Союз Українців Самостійників бажає, щоби українці в Канаді були так поєднані, були такою потужною силою, щоби вони могли сказати словами Франкових „Каменярів”:

„Ми разом йдемо, в одну громаду скуті
Всесильною думкою і молоти в руках”.

Всесильна думка — це непереможне бажання чесно сповнити свої національні завдання перед історією нашого народу.

Молоти наші — це нерозривна консолідація наших національно-культурних сил.

Примірні Родичі Читають Своім Дітям Добрі Книжки!

ЧИ ВИ ЧИТАЛИ СВОІМ ДІТЯМ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ?

Байки для дітей, які дуже добре надаються для читання дітям	20 ц.
Лисичка-Сестричка — збірка байок	50 ц.
Дикі лебеді — оповідання про лебеді	10 ц.
Історичні оповідання, шість оповідань Лит. Лотоцького	15 ц.
Сірі герої — оповідання з недавньої минувшини	25 ц.
Покотигорошок — казка про силача	30 ц.
Лицар Добриня — казка на основі стародавньої билини	10 ц.
Наші соколята — оповідання з недавно минулих днів, підготовані для дітей і молоді	20 ц.

Багато з цих книжок нема ще в каталогах.

Як Ромчик став пластуном — оповідання легким віршом, з ілюстраціями, з щоденного життя	10 ц.
Свинопас-Князенко — гарне оповідання з ілюстраціями	20 ц.
Щуролов з Гамельн, давний переказ, написаний віршом	15 ц.
Цісарський соловій — казка	10 ц.
Цікаві оповідання — 8 гарних оповідань	20 ц.
Трицарство — цікава казка	10 ц.
Ріккі-Тіккі-Таві — оповідання про звірят. Переклад з англійського	15 ц.
Пригоди мореплавця Сінбада — займаючі пригоди на морю і на суші в Африці	30 ц.
Пригоди дядька Прохора — книжочка повна пригод, написана віршом, кожна сторінка ілюстрована	15 ц.
Оповідання — 9 оповідань Анатолія Франса	15 ц.
Мотовязник Гасан — казка з казок 1001 ніч	10 ц.
Маленька вдова	10 ц.
Оповідання для найменших — багато оповідань про добрих і злих дітей	20 ц.
Пригоди Лиса Микити з 30 образками	40 ц.
Смертне зілля — історичне оповідання з часів Ярослава Осмомисла	20 ц.
Княжна Галиця — легенда про початки Галича	15 ц.
За Україну — оповідання з минулої війни	25 ц.
Казки 1001 ночі, казки спеціально підібрані для молоді	40 ц.
Історія про малого Мука, пісні про малого хлопця Мука	15 ц.
Казка про гордого боярина Путятича	15 ц.
Віршована Азбука — добра книжечка для початкового навчання дітей	20 ц.
Байки і казки — переклад з російського	15 ц.

Замовлення з грошми висилайте до:

UKRAINIAN VOICE

Box 3626

Winnipeg, Man.

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС”

щиро народний, поступовий часопис в Канаді.
Виходить що тижня „не для зиску, але для
поборювання темноти”.

ВИХОДИТЬ ВІД 1910 РОКУ.

Річна передплата в Канаді \$2.00
Річна передплата до Злучених Держав... \$2.50
Річна передплата до інших країв \$3.00

Читайте його і ширіть приєднуванням нових
передплатників.

ОГОЛОШЕННЯ В „УКРАЇНСЬКІМ ГО-
ЛОСІ” ПРИНОСЯТЬ РЕЗУЛЬТАТ.

Оголошуйте свою професію, фах або промисл
постійно.

Друкарня „Українського Голо-
су” виконує всякі друкарські
роботи по приступній ціні.

Книгарня „Українського Голосу” має на
складі всякі українські книжки.

ПИШІТЬ ПО БЕЗПЛАТНИЙ КАТАЛЬОГ.

Редакція, Адміністрація і Друкарня
містяться під:

210-214 Dufferin Avenue

Почтова адреса:

Ukrainian Voice

Box 3626,

Winnipeg, Man.